

Bilag om kvalitetssikring i de erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelser¹

Kvalitet på de korte videregående erhvervsakademiuddannelser og de mellemlange videregående professionsbacheloruddannelser søges sikret via en lang række kvalitetssikringsmekanismer. Mekanismerne fremgår af love, uddannelsesbekendtgørelser, eksamens- og censorregler. Det gælder følgende:

1. Krav fastsat i lov om gennemsigtighed og åbenhed.
2. Lærerkvalifikationskrav og stillingsstruktur.
3. Censorregler.
4. Evaluering.
5. Indikatorbaseret tilsyn.
6. Akkreditering (professionsbacheloruddannelser).
7. Kvalitetsbekendtgørelse (erhvervsakademiuddannelser).
8. Råd, udvalg og arbejdsmarkedets parter samt studiebestyrelser.

1. Lov om gennemsigtighed og åbenhed

Lov om gennemsigtighed og åbenhed trådte i kraft 1. juni 2003. Loven forpligter uddannelsesinstitutioner til at offentliggøre en række oplysninger på institutionens hjemmeside, herunder bl.a. oplysninger om uddannelsernes mål, institutionens pædagogiske praksis og indsatsområder.

Endvidere skal institutionerne offentliggøre oplysninger om fuldførelsesprocenter, overgangsfrekvens til anden uddannelse og beskæftigelsesfrekvens, fortrinsvis ved hjælp af oplysninger fra centrale databaser.

Undervisningsministeriet undersøgte i 2004, om institutionerne lever op til lovens krav. Det viste sig, at omkring 70 pct. af de af ministeriets institutioner, der udbyder videregående uddannelser, lever op til loven. Undervisningsministeriet vil inden udgangen af 2005 gennemføre en fornyet undersøgelse af, om institutionerne lever op til loven.

2. Lærerkvalifikationskrav og stillingsstruktur

Af professionsbachelorbekendtgørelsen fremgår, at lærerkorpset ved en uddannelse samlet set skal have et kvalifikationsniveau, der ligger højere end afgangsniveauet for uddannelsen. Ved kvalifikationsniveau forstås ud over pædagogisk kompetence dokumenteret teoretisk, faglig og/eller professionsmæssig kompetence.

---

¹ Arbejdsrapporten er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papirerne er sendt til Globaliseringsrådet som faktuel baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for arbejdsrapporterne.

Af uddannelsesbekendtgørelserne for erhvervsakademiuddannelserne fremgår, at undervisere skal have en kandidatgrad eller tilsvarende opnået gennem anden videregående uddannelse og relevant erhvervs-erfaring, der kan dokumentere det faglige og teoretiske niveau. Lærerne skal normalt have relevant erhvervs-erfaring. Af uddannelsesbekendtgørelserne fremgår det endvidere, at lærerne skal kunne dokumentere et pædagogisk kvalifikationsniveau. Der er således krav om, at lærerne skal kunne dokumentere et pædagogisk kvalifikationsniveau, men der er ikke fastsat centrale regler herom.

På professionsbacheloruddannelserne er der i 2003 indført en fælles MVU-stillingsstruktur. Formålet med stillingsstrukturen og lektorbedømmelsen er at sikre:

- Et højt fagligt og pædagogisk niveau i lærerkorpset.
- Bredden i lærerkorpsets kvalifikationer til undervisning i de professionsrettede uddannelser, efter- og videreuddannelse i tilknytning hertil samt opgaver med forskningstilknytning, udviklingsopgaver og videncenterfunktion.
- Kvalifikationernes anvendelighed på tværs af de enkelte områder.

Undersøgelser af, om institutionerne lever op til lærerkvalifikationskravene, sker i forbindelse med uddannelsesevalueringer og akkrediteringer (jf. nedenfor). Undervisningsministeriet gennemfører herudover ad hoc undersøgelser på særligt udvalgte områder f.eks. på de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser. En undersøgelse i 2003 har vist, at mere end 75 pct. af lærerkorpset samlet set lever op til kravene om et kvalifikationsniveau, der ligger højere end afgangsniveauet. Der vil blive fulgt op på lærerkorpsets uddannelsesniveau i forbindelse med akkrediteringerne af uddannelserne.

3. Censorregler

Hver uddannelse har et censorkorps og et censorformandskab. Censorformandskabet afgiver årlige beretninger til institutionerne. Hvis der konstateres væsentlige problemer eller mangler, forelægges sagen for Undervisningsministeriet. Beretninger er stikprøvevis gennemgået i forbindelse med det almindelige tilsyn og giver ikke anledning til at tro, at der er ”uopdagede” kvalitetsmangler.

Danmarks Evalueringsinstituts undersøgelse - der er offentliggjort i 2005 og omhandler censorinstitutionen på tværs af uddannelsesområder – belyser, hvordan censorer bliver beskikket og udpeget til eksaminerne, og hvilke indberetninger censorerne udarbejder efter eksaminerne. Undersøgelsen viser, at der generelt synes at være stor tilfredshed med censorerne som kvalitetssikring i eksamenssituationen.

Vurderingerne er, at censorerne sikrer niveau og elevernes rettigheder, og det er censorernes faglige integritet og ansvarlighed, som er grundstenen i karakterafgivelsen. Undersøgelsen indikerer, at censorformandskabernes årsrapporter ikke i alle tilfælde fungerer som redskab til at rådgive institutionerne om uddannelsernes kvalitet, som det oprindeligt er intentionen med rapporterne.

4. Evalueringer

Nye uddannelser og institutioner er typisk blevet etableret gennem statslige beslutninger, og siden begyndelsen af 1990'erne er kvaliteten af eksisterende uddannelser og uddannelsesinstitutioner blevet be-

lyst gennem evalueringer. Styringen af uddannelserne har blandt andet bygget på uddannelsesbekendtgørelser og evalueringer.

På området for korte og mellemlange videregående uddannelser har der været tradition for at bruge uddannelsesevalueringer med selvevaluering som redskab i kvalitetsudviklingen af institutioner og uddannelser. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gennemfører på eget initiativ eller på anmodning fra Undervisningsministeriet evalueringer. Formålet med uddannelsesevalueringerne har været at vurdere uddannelseskvaliteten i forhold til de mål og målsætninger for undervisningen eller uddannelse, som har været defineret i regelgrundlaget, og som mere konkret er formuleret af uddannelsesinstitutionerne - blandt andet i studieordningerne.

Der har været gennemført en række evalueringer og undersøgelser af erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser siden 2001 (se skematisk oversigt sidst i bilaget).

5. Indikatorbaseret tilsyn

I 2004 blev det indikatorbaserede tilsyn første gang bragt i anvendelse. Formålet med det indikatorbaserede tilsyn er, at Undervisningsministeriet hvert år skal gennemføre et kvalitetsmæssigt tilsyn med udgangspunkt i følgende indikatorer: Eksamensresultater, fuldførelsesfrekvenser, fuldførelsestider, frafaldstidspunkter samt overgang til beskæftigelse.

Tilsynet gennemføres parallelt med en økonomisk screening af uddannelsesinstitutionerne, og det undersøges, om der er sammenfald mellem institutioner med økonomiske problemer og problemer i forbindelse med udbuddet af uddannelser.

Af konklusionerne fra 2004 kan følgende fremhæves:

KVU-sektoren fungerer som helhed, men der skal ses nærmere på:

- faldende optag på uddannelserne
- relativt højt frafald
- varierende beskæftigelsestal for dimittender

For MVU-sektoren er det generelle indtryk, at institutionerne lever op til kvalitets- og indholdsmæssige retningslinier, men der skal ses nærmere på:

- fuldførelsesfrekvenser i forhold til fuldførelsestider
- gennemførelsesprocenter (i sammenhæng med studiemiljø)
- kvalitetssikring i forbindelse med merit og fjernundervisning

6. Akkreditering (professionsbacheloruddannelserne)

I Danmark har praksis hidtil været, at evalueringer gennemføres i forhold til de målsætninger, der er formuleret i uddannelsesbekendtgørelser og af uddannelserne selv. På den baggrund er der blevet formuleret anbefalinger til ændringer og forbedringer.

I modsætning hertil bygger en akkreditering på evaluering i forhold til eksterne og forud definerede kriterier for kvalitet. Samtidig vil en akkreditering føre til en vurdering af, hvorvidt de evaluerede uddannelser eller institutioner lever op til disse kriterier eller ej. Hvor stor forskellen er mellem at evaluere med og uden kriterier vil i praksis afhænge af, hvor detaljeret kriterierne er formuleret.

I forbindelse med Bologna-samarbejdet har Danmark og de øvrige europæiske lande tiltrådt, at der skal indføres akkrediteringssystemer for at øge gennemsigtighed, gensidig anerkendelse af grader og sammenlignelighed i kvalitetssikringssystemer.

Akkreditering af professionsbacheloruddannelserne

En akkreditering er en evaluering byggende på kriterier, der er opstillet på forhånd. Hvis institutionerne ikke lever op til kriterier, vil Undervisningsministeriet pålægge institutionerne at gøre det inden for en fastsat tidsfrist. Hvis det ikke sker, kan Undervisningsministeriet fratage institutionen retten til at udbyde uddannelsen.

I februar 2002 udsendte Undervisningsministeriet et katalog over kriterier for professionsbacheloruddannelsen med 40 kriterier i alt. Kataloget blev udarbejdet i samarbejde med EVA, og hensigten med kataloget var at informere institutionerne om, hvilke faktorer ministeriet vil lægge vægt på i forbindelse med den varslede efterfølgende vurdering af, om den enkelte uddannelsesinstitution lever op til bekendtgørelsen (akkreditering).

De 40 kriterier, der bruges til at vurdere kvaliteten af de enkelte institutioners udbud af professionsbacheloruddannelser, kan kategoriseres under følgende overskrifter:

Kvalitetskriterier						
1. Profil, formål og målsætninger	2. Struktur og indhold	3. Organisation, miljø og faciliteter	4. Undervisere	5. Studerende	6. Eksamener og prøver	7. Kvalitetssikring

I perioden 2004-2008 akkrediteres alle danske professionsbacheloruddannelser. Akkrediteringen foretages af Undervisningsministeriet på baggrund af en vurdering foretaget af EVA. I 2004 blev 4 uddannelser på i alt 26 institutioner akkrediteret. Konklusionerne fra akkrediteringerne er følgende:

Ergoterapeuter: Uddannelsen udbydes på 7 institutioner. Der er generelt en fornuftig opfyldelse af kriterierne, men med hensyn til inddragelse af it i undervisningen, strategi for udnyttelse af faciliteter og gennemførelse af løbende kvalitetsvurderinger klarer ergoterapeutuddannelserne sig mindre godt.

Fysioterapeuter: Uddannelsen udbydes på 8 institutioner. Akkrediteringen af fysioterapeutområdet viser generelt en høj kriterieopfyldelse, men enkelte steder er der dog problemer i forhold til forskningstilknyningsaftaler og til at opfylde lærerkvalifikationskravene.

Bygningskonstruktører: Uddannelsen udbydes 5 steder. Akkrediteringen viste særligt, at institutionerne ikke fuldt ud lever op til kravet om lærerkvalifikationer. Herudover viser det sig, at der er mangler for så vidt angår praktik i uddannelsen. Problemet skyldes overvejende, at uddannelsesbekendtgørelsen lægger op til forskellige tolkninger af praktikens længde. Der er derfor ved at blive udarbejdet en ny uddannelsesbekendtgørelse.

Diplomingeniørernes bygningslinje: Uddannelsen udbydes 6 steder. To institutioner lever ikke op til mere end 25 pct. af kriterierne, og en institution har store vanskeligheder i forhold til afviklingen af praktikdelen. Sidstnævnte arbejder med en omlægning af uddannelsen og udarbejdelse af en ny studieordning. Generelt set er institutionerne svage til at dokumentere forskningstilknynning.

De institutioner, der ikke lever op til kravene, udarbejder i september 2005 opfølgingsplaner, hvis mål er, at de inden for en frist på 1 år fra godkendelsen af planen kan leve op til samtlige centrale kriterier i akkrediteringen.

7. Kvalitetsbekendtgørelse (erhvervsakademiuddannelserne)

Erhvervsakademiuddannelserne var de første uddannelser i Danmark, der fik centralt fastsatte kvalitetsregler. Ifølge loven om erhvervsakademiuddannelserne fra 1997 er ministeren bemyndiget til at fastsætte særlige regler om kvalitetsudvikling og -kontrol på disse uddannelser. Bestemmelsen blev udmøntet i en særlig kvalitetsbekendtgørelse, da loven blev implementeret nogle år senere i forbindelse med reformen af uddannelsesområdet (bekendtgørelse nr. 635 af 30. juni 2000).

Bekendtgørelsen fastsætter, at institutioner - der udbyder en eller flere erhvervsakademiuddannelser - skal have et kvalitetssystem til kvalitetsudvikling og resultatvurdering af hver enkelt uddannelse. Bekendtgørelsen stiller ikke krav om et bestemt kvalitetssystem, men forudsætter dog, at en række elementer indgår i systemet - herunder selvevaluering og opfølgning. Bekendtgørelsen fastsætter, at kvalitetssystemet til stadighed skal kunne belyse forhold som f.eks. sammenhængen mellem uddannelsens vilkår og rammer og efterspørgslen efter uddannelsen og de uddannede.

Bekendtgørelsen fastsætter, at kvalitetssystemet skal indeholde procedurer, der sikrer, at studerende og aftagere inddrages i en årlig selvevaluering og løbende kvalitetsudvikling. Den årlige selvevaluering skal danne grundlag for udarbejdelsen af en opfølgingsplan. Planen skal identificere ændringsbehov og indeholde løsningsforslag og operationelle kvalitetsmål, og institutionen er ansvarlig for, at studieordningen for uddannelsen ændres i overensstemmelse med opfølgingsplanen.

I 2005 er kvalitetssikringen på erhvervsakademiuddannelserne evalueret af Danmarks Evalueringsinstitut som led i opfølgningen på reformen af de korte videregående uddannelser. Evalueringen belyser kvalitetsbekendtgørelsens implementering på fire skoler, der udbyder erhvervsakademiuddannelser.

Rapporten konkluderer, at institutionerne gennemfører et systematisk kvalitetsarbejde, der lever op til bekendtgørelsens krav. Der er dog en tendens til, at arbejdet fokuserer på de ydre rammer frem for omsætning af viden til læring og udvikling på skolen. Dette betyder blandt andet, at kvalitetsarbejdet stopper ved døren til undervisningslokalet, og at aftagerne ikke inddrages på en systematisk måde i kvalitetsarbejdet.

8. Rådgivende organer

Ud over Undervisningsministeriets egne kvalitetssikringsmekanismer har arbejdsmarkedets parter også indflydelse på uddannelsernes tilrettelæggelse gennem en række råd og udvalg.

Rådet for Mellemlange Videregående Uddannelser

Rådet, som er rådgivende for undervisningsministeren, udtaler sig om de mellemlange videregående uddannelser i spørgsmål vedrørende uddannelsernes udvikling og sammenhæng med det øvrige uddannelsessystem og konsekvenser for uddannelserne af nye eller ændrede kompetencebehov i erhvervslivet samt på det offentlige og private arbejdsmarked. Rådet er blandt andet erhvervslivets og parternes kontaktpunkt til de mellemlange videregående uddannelser.

Erhvervsakademirådet (EAR)

Rådet rådgiver undervisningsministeren om de korte videregående uddannelser i spørgsmål om uddannelsernes udvikling i almindelighed, uddannelsesdækningen i forhold til dokumenterede behov for kvalifikationer i erhvervslivet, konsekvenser for uddannelserne af ændrede kompetencebehov i erhvervslivet, uddannelsernes overordnede formål, adgangskrav og sammenhæng til det øvrige uddannelsessystem.

De rådgivende § 7 udvalg

I § 7 i lov om korte videregående uddannelser er det beskrevet, at arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne inden for uddannelsernes område kan nedsætte et antal paritetisk sammensatte, rådgivende udvalg.

Udvalgene afgiver indstilling om den enkelte uddannelse til ministeren om:

- 1) Behovet for uddannelsen.
- 2) Udkast til regler om uddannelsen.
- 3) Adgangsbetingelser.
- 4) Særlige krav til lærerkvalifikationer.
- 6) Kendetegn på kvalitet i uddannelsen.
- 7) Godkendelse af institutioner til uddannelsen og tilbagekaldelse heraf.
- 8) Eventuel fastsættelse af højeste optagelsestal for uddannelsen.

Rådgivende udvalg eller uddannelsesudvalg på Erhvervsakademier

Erhvervsakademier kan etablere et rådgivende udvalg med partsrepræsentation. Det er frivilligt for institutionerne, men langt de fleste bruger rådgivende udvalg eller uddannelsesudvalg. I forhold til Finansøkonomuddannelsen er det valgt, at uddannelsens § 7 udvalg samtidigt skal virke som et landsdækkende uddannelsesudvalg - på tværs af institutionerne.

Studiebestyrelser på CVU'er

Af bemærkningerne til selvejeloven følger, at studiebestyrelsen skal værne om partnerens selvstændige identitet og profil, som den bl.a. fremgår af CVU'ets vedtægtsbestemmelser om den enkelte partner. Studiebestyrelsen er således det sted, hvor det lokale holdnings- og uddannelsesmæssige bagland lever videre. En studiebestyrelse godkender studieordninger for den eller de pågældende grunduddannelser inden for de overordnede rammer og vil typisk administrere inden for en tildelt aktivitetsbestemt økonomisk ramme. Hermed har studiebestyrelsen også et ansvar for uddannelseskvaliteten.

Evaluering	Centrale konklusioner og anbefalinger
Meritlæreruddannelsen (2005)	<p>Undersøgelse af uddannelsen, der havde til formål at gøre status over de hidtidige erfaringer med meritlæreruddannelsen og at se på dens relevans i forhold til arbejdsmarkedets behov.</p> <p>Resultatet af undersøgelsen er, at blandt andet meritreglerne og optagelsesreglerne for uddannelsen skal revideres med henblik på at præcisere studieegnedhedsbegrebet og enslyggøre mulighederne for merit. Herudover viste undersøgelsen, at uddannelsen levede op til de mål og målsætninger, der er for uddannelsen. Arbejdet med opfølgningen er endnu ikke afsluttet.</p>
Journalistuddannelsen (2004)	<p>I evalueringen påpeges, at den faglige sammenhæng i uddannelsen fremstår noget fragmentarisk, og det anbefales, at vidensfag i højere grad integreres med redskabsfag.</p> <p>Endvidere peges der på store modsætninger mellem uddannelsens teoretiske og praktiske elementer, og der er således et manglende samspil mellem teori og praksis. Dette kommer bl.a. til udtryk i, at uddannelserne har en marginal indflydelse på indhold og udformning af praktikforløbet.</p> <p>Konkret blev det i forhold til Danmarks Journalisthøjskole anbefalet at afkorte praktikken til 12 måneder, mod de nuværende 18 måneder. Arbejdet med opfølgningen er endnu ikke afsluttet.</p>
Pædagoguddannelsen og læreruddannelsen (2003)	<p>Evalueringerne af pædagoguddannelsen og læreruddannelsen blev fulgt op af en samlet redegørelse om uddannelserne til folketinget (2004) og har dannet udgangspunkt for det igangværende arbejde med revidering af uddannelserne.</p> <p>I evalueringen af læreruddannelsen lægges der op til, at den eksisterende uddannelsesmodel bevares, men det påpeges også, at der bør ses nærmere på forholdet mellem seminarieundervisningen og praktikken og forholdet mellem linjefag og pædagogiske fag.</p> <p>I evalueringen af pædagoguddannelsen anbefales det blandt andet, at man søger at sikre en bedre balance mellem seminariernes frihed og en rimelig ensartethed i uddannelsen på landsplan. Evalueringen giver en lang række konkrete anbefalinger og herunder også et forslag til en ny pædagoguddannelse.</p>
Kaospiloter (2003)	<p>I evalueringen blev der blandt andet fokuseret på uddannelsens svage faglighed og svage økonomi. Heroverfor står, at uddannelsen giver en erhvervskompetence, der giver mulighed for relevant beskæftigelse.</p>
Datamatikeruddannelsen (2002)	<p>Evalueringen af datamatikeruddannelsen viste forskellige problemer med uddannelsen, der førte til en mindre justering af uddannelsens længde og opbygning, og som følge heraf udstedelse af en ny uddannelsesbekendtgørelse i 2004.</p>
Håndarbejds lærer (2002)	<p>Evalueringen påviste så afgørende problemer i uddannelsen - blandt andet i forhold til de uddannedes beskæftigelsessituation - at det førte til lukning af uddannelsen. Dele af uddannelsen er siden indarbejdet i professionsbacheloruddannelsen i tekstile fag og formidling.</p>
Socialrådgiver- og socialformidleruddannelserne (2001)	<p>Evalueringen viste, at der var behov for en faglig opkvalificering og en forlængelse af uddannelsen. Anbefalingerne blev fulgt, uddannelsen blev reformeret og det faglige niveau hævet. Uddannelsen er nu en professionsbacheloruddannelse.</p>

For evt. spørgsmål kontakt: Fuldmægtig Charlotte Kjær, Undervisningsministeriet, tlf. 33 92 57 59